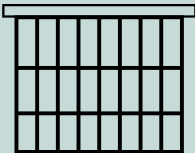
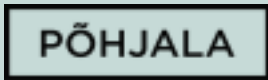

1914 ——— PÕHJALA PRUULIKOJA MAJA LUGU ——— 2018

TÄNAME KOOSTÖÖ EEST

Hingega asja juures olevat arendajat,
fantastilise energiaga Põhjala omanikke,
arhitekte, järelevalveid, töövõtjaid,
kohalikku omavalitsust ja kõiki teisi.

On au olnud teiega koos seda hoonet renoveerida.

Meeldivaid tulevasi koostöid,

Üllar Hinno,
1Partner Ehitus juhataja

Esimesele maailmasõjale eelnes majanduslik elavnemine ning riiklike ambitsioonide suurenemine nii Euroopa riikides kui Tsaari-Venemaal. Agressiivse välispoliitika tulemusel algas järk-järguline relvastumine ning ettevalmistumine sõjaks. Tsaari-Venemaa alustas suurte militaarprojektidega 20. sajandi teise aastakümne alguses. Üheks olulisemaks kujunes Peterburi kaitsepositsioonide rajamine Läänemerre ja selle rannikule, mis sai tuntuks Imperaator Peeter Suure Merekindluse nime all. Tallinnast hakati kujundama mereväebaasi koos sinna juurde kuuluvate vabrikute, sadamate ja raudteedega. Vastavalt "Laevaehituse väiksele programmile" asuti ehitama Kopli poolsaare tippu Vene-Balti laevaehitustehast, poolsaare lõunarannale Bekkeri laevaehitustehast ja põhjarannale Noblessneri laevaehitustehast.

Noblessneri tehas sai Tallinna linnavalitsuselt ehitusloa 12. juunil 1913. aastal. Peale seda asuti koheselt Jaani kogudusele kuuluva Kalamaja kalmistu ning strateegiliselt olulise Miinisadama lähedusse rajama Noblessneri laevaehitustehast, mille põhiülesandeks oli ehitada laevakeresid ja neisse valmis masinate sissemonteerimine. Uue tehase asutajaks oli Peterburis hästi tuntud E.Nobeli ja H.Lessneri ühisettevõte "Noblessneri Tehase Aktsiaselts". 1912. aastal sai "Noblessneri"

esimese juhatuse direktoriks A.Batšmanov, peainseneriks G.Bubnov, tehase ehituse ülemaks V.Saharov. Ehitatavate allveelaevade jaoks valmistati eraldi masinad diiselmootorite tootmisele spetsialiseerunud Nobeli tehases, miiniseadeldised Lessneri ettevõttes. Elektrimasinad laevadele valmistas läheduses asuv AS "Volta".

Noblessneri tehase ehitus algas 1913. aasta jaanuaris. Maa-ala piirnes lõunas Soo (Nüüd Tööstuse) tänavaga ja põhjas merega. Looduslikult oli see maa-ala kõrgem kungas. Planeerimise ja ehitustööde ajal kungas lõhati ja saadud pinnast kasutati mere täitmiseks.

1913. aastast pärinevad mitmete ehitusetappide asendiplaanid. Projekteerimis- ja ehitustegevus toimus insener V.Saharovi juhtimise all, tema allkirja kannavad ka säilinud projektid. Nimetatud 1913. aasta asendiplaanidest viimasel ei ole käsitledavaid tsehhe märgitud.

Kooste- ja abiremonditsehh nimetatud 1913.aasta asendiplaanil ei esine, samuti puuduvad arhiivides edasised andmed tehase territooriumi hoonestamise ja tsehhide ehitamise kohta.

Töenäoliselt püstitati hoone 1914-1916 aastal, paralleelselt teiste tööstushoonetega.

Abiremonditsehhi juurdeehituse A valmimisaeg on ebaselge, kuid vaadates hoone ehitusstiili ja -kvaliteeti on see lisatud hoonele vahetult peale valmimist. Kaudsetest allikatest ilmneb, et mehhaanika töökotta ei jõutudki sisseseadet paigaldada, sest enamlaste revolutsioon katkestas tehase toimimise. Eesti vabariigi ajal 1920-30-ndatel ei toimunud tehase hoonestuses olulisi muudatusi, hooneid rentinud firmad investeerisid nende korrashoiuks minimaalselt.

1925. aastal sai tehase omanikuks Eesti Pank. Tsehhide nimetused on aegade jooksul muutunud, kuid 1920-ndatel nimetati abiremonditsehhi "mehhaanika töökojaks", millele on 1924.a ühe kattuse alla märgitud ka suurtüki ja sõjariistade töökoja funktsioon ja koostetsehhi "materjalide laoks ehk kesklaoks". Kokkupanemise mehhaanika töökojaks (eeldatavasti terminoloogilselt sama, mis koostetsehh) nimetati hoopis merepoolsel territooriumil olevat kahekorruselist paekivihoonet, mis kannab hetkel lao nimetust.

Teises maailmasõjas tehas mineeriti, kuid selle täielik õhkimine ebaõnnestus. Kannatada sai abiremonditsehhi terve loodefassaad. Mere- tehas nr. 7-ks ümbernimetatud sõjalaevatehases tööstuslik tegevus sõja järel taastati. Abiremonditsehhi loodefassaad ehitati silikaattellistega üles, valmistati uued metallist katusekandefermid, koostetsehhi pikendati paekivist juurdeehitusega C. Abiremonditsehhi ja koostetsehhi vahele ehitati juurdeehitus: vanade tsehhide seinad moodustasid selle külgseinad, otsaseinad laoti silikaattellistest, katus kaeti metallfermidega. Hiljem lisati hulgaliselt juurdeehitusi.

1990. aastate alguses tehas erastati ning see jätkas erinevat tootmisalast tegevust ja laevade remontimist. Kooste- ja abiremonditsehh on olnud ehitamise ajast kuni tänaseni pidevas tööstuslikus kasutuses, küll aga on järjest vähem ruume hõivatud ning hetkel kasutavad rentnikud ainult kolme suuremat saali. 2000. aastatel sai BLRT (Balti Laevaremon-ditehase) juhtkonnale selgeks, et tööstuslik tootmine selles asukohas ja seda tüüpi hoonetega ei ole enam perspektiivikas ning suund võeti vana tööstusala kujundamisele kaasaegseks töö-elu-puhkevartaliks.

